

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia ja maatilatalouden tuloverolakia siten, että elinkeinonharjoittajat ja maatalouden harjoittajat saisivat tehdä ylimääräisen vähennyksen silloin, kun yksityisvarallisuuteen kuuluvaa autoa käytetään elinkeinotoiminnassa tai maataloudessa. Verotuksessa yhteensä vähennettävä määrä nousisi vastaamaan palkansaaajien verotuksessa verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärää. Elinkeinonharjoittajille ja maatalouden harjoittajille työmatkasta aiheutuneiden lisääntyneiden elantokustannusten johdosta myönnettävää vähennystä ehdotetaan vastaavasti korotettavaksi siten, että vähennettävä määrä nousisi vastaamaan palkansaaajien verotuksessa verovapaan päivära-

han enimmäismäärää.

Elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti siten, että luottolaitosten niin sanottujen järjestämättömien saamisten korkoja koskevan säännöksen voimassaoloaikaa jatkettaisiin. Tällaisia korkoja ei luettaisi veronalaisiksi tuloiksi myöskään verovuosilta 2000—2002 toimitettavissa verotuksissa.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Lakeja sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2001 toimitettavassa verotuksessa. Luottolaitosten järjestämättömien saamisten korkoja koskevaa säännöstä sovellettaisiin kuitenkin jo vuodelta 2000 toimitettavassa verotuksessa.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Yleistä yksityisen elinkeinonharjoittajan ja maatalouden harjoittajan verotuksesta ja kirjanpidosta

Yksityisen elinkeinonharjoittajan verotus tapahtuu elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) mukaan elinkeinotoiminnan tuloksen perusteella. Elinkeinotoiminnan tulos lasketaan vähentämällä elinkeinotoiminnan tuloista tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuvat menot. Edellytyksenä menojen vähentämiselle on, että ne ovat todella toteutuneita, ulkopuoliselle taholle suoritettuja menoja. Elinkeinonharjoittajan yksityistalouden menot sen enempää kuin muut-

kaan tulonhankintaan liittymättömät menot eivät ole vähennettävissä elinkeinotoiminnan tulosta laskettaessa.

Yksityinen elinkeinonharjoittaja on velvolinen pitämään kirjanpitolain (1336/1997) mukaista kirjanpitoa liike- ja ammattitoiminnastaan. Kirjanpidolla on tuloksenlaskennan ohella tärkeä tehtävä pitää erillään kirjanpito-velvollisen elinkeinotoiminnan tulos ja varallisuus hänen yksityisistä menoistaan ja varallisuudestaan, eli niin sanottu kirjanpidon erilläänpitotehtävä. Kirjanpitoon merkitään vain elinkeinotoiminnan tulot ja menot ja toisaalta siihen on merkittävä kaikki tällaiset tulot ja menot, jotta tilikauden voitto muodostuisi oikean suuruiseksi. Oikean tuloksen laskemiseksi menoihin sisältyvät yksityistalou-

den menot siirretään menonsiirtona pois elinkeinotoiminnan tuloksesta. Jos taas vastaavasti esimerkiksi sellaista autoa, joka ei kuulu elinkeinotoiminnan varoihin, käytetään jossain määrin elinkeinon liittyviin ajoihin, elinkeinon kohdistunut osa menoista kuuluu vähentää kirjanpidossa tilikauden tulosta laskehtaessa.

Maatalouden tuloa ovat kaikki maataloudesta rahana tai rahanarvoisena etuutena saadut tulot. Vähennyskelpoista ovat maatalouden tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä aiheutuneet menot. Myös näiden menojen tulee olla todellisia ulkopuoliselle taholle suoritettuja menoja. Maatalouden harjoittaja ei ole velvollinen pitämään kirjanpitoa kirjanpitolaissa säädetyllä tavalla. Verotusmenettelystä annetun lain (1558/995) 12 §:n nojalla maatalouden harjoittajan on kuitenkin pidettävä sellaisia muistiinpanoja ja muistiinpanokirjaa, joihin riittävästi eriteltyinä sisältyvät verotuksessa tarvittavat tiedot. Verotuksen perustana olevan maatalouden puhtaan tulon laskeminen perustuu muistiinpanoihin tehtyihin tositteellisiin tulo- ja meno kirjauksiin.

1.2. Matkakulujen vähentäminen verotuksessa

Auton käyttö elinkeinotoiminnassa

Jos elinkeinonharjoittaja käyttää autoa pääasiallisesti elinkeinotoiminnassaan, auto kuuluu elinkeinotoiminnan käyttöomaisuuteen. Tällöin elinkeinotoimintaan kohdistuva osuus automenoista on verotuksessa vähennyskelpoista, ja verotusta toimitettaessa auton yksityiskäytön osuus lisätään verotettavaan tuloon verotettavan tulon laskelmassa.

Verotuksessa auton käytöstä aiheutuneet kustannukset ovat vähennyskelpoisia siltä osin kuin ne liittyvät yrittäjän elinkeinotoimintaan siinäkin tapauksessa, että auto on pääasiallisesti elinkeinonharjoittajan yksityiskäytössä. Jos menojen määrästä ei ole selvitystä, määrä on jouduttu arvioimaan. Käytännössä menojen suuruus tällöin on arvioitu käyttäen perusteena matkakuluvähennyksen määrästä vuodelta 1999 toimitettavassa verotuksessa annettua Verohallituksen päätöstä (1031/1999), jäljempänä Verohallituksen

matkakulupäätös. Verohallitus on määrännyt, että vuodelta 1999 toimitettavassa verotuksessa oman auton käytöstä saatavan vähennyksen määrä on 1,10 mk/km.

Vaikka edellä mainittu Verohallituksen matkakulupäätös koskee nimenomaisesti vain asunnon ja työpaikan välisten matkakulujen vähentämistä, soveltamisala on verotuskäytännössä laajentunut siten, että päätöksen markkamäärää sovelletaan yleisesti automenoihin, kun on selvillä, että vähennyskelpoisia automenoja on syntynyt, mutta niiden tarkka määrä ei ole tiedossa. Markkamäärää käytetään siten yleisesti arvioitaessa todellisia automenoja paitsi elinkeinonharjoittajien myös maatalouden harjoittajien verotuksessa. Myös palkansaaajien verotuksessa työmatkasta aiheutuneet automenot on vähennetty Verohallituksen matkakulupäätöksen mukaan arvioituna, silloin kun työnantaja ei ole maksanut kilometrikorvausta eikä selvitystä todellisista automenoista ole esitetty.

Auton käyttö maataloudessa

Auto kuuluu maatalouden tulolähteeseen, jos sitä käytetään pääasiassa maataloudessa. Jos maatalouden varoihin kuuluvaa autoa käytetään osittain myös muihin tarkoituksiin, maatalouden tulosta vähennetään vain maatalouden käyttöä vastaava osuus.

Auton käytöstä aiheutuneet kustannukset ovat verotuksessa vähennyskelpoisia siltä osin kuin ne liittyvät maatalouden harjoittamiseen siinäkin tapauksessa, että auto on pääasiallisesti maatalouden harjoittajan yksityiskäytössä. Jos menoista ei ole esitetty selvitystä, ne arvioidaan edellä esitetyllä tavalla käyttämällä perustana Verohallituksen matkakulupäätöksen markkamäärää.

Työntekijän verovapaa kilometrikorvaus

Työnantaja voi maksaa työntekijälle tietyn edellytyksin verovapaata kilometrikorvausta. Verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärä on 2,11 mk/km verovuonna 2000. Asiasta määrätään verovapaista matkakustannusten korvauksista vuonna 2000 annetussa Verohallituksen päätöksessä (1248/1999), jäljempänä Verohallituksen kustannuspäätös.

Tuloverolain (1535/1992) 73 §:n mukaan

Verohallituksen päättävältä verovapaan kilometrikorvauksen määräämisessä on sidottu valtion työmarkkinalaitoksen laskemiin määriin. Laskelmassa on otettu kaavamaisesti huomioon kaikki autosta keskimäärin aiheutuvat laskennalliset kustannukset. Mukana ovat muun muassa tietyllä tavalla määritelty auton laskennallinen poisto, sidotun pääoman korko, vakuutukset, säilytys, huolto- ja korjauskulut sekä polttoaineen hinta. Päätöksen antamisen yhteydessä Verohallituksen on myös varattava kulukorvausasiain neuvottelukunnalle tilaisuus tulla kuulluksi. Neuvottelukunnassa ovat edustettuina tärkeimpien työmarkkinaosapuolten edustajat. Menettely on johtanut siihen, että verovapaiksi katsottavat kulukorvaukset ovat voineet ylittää todellisten kustannusten määrät. Todellisten kustannusten määrän ylittävä osa on tosiasiallisesti palkansaajan verovapaata tuloa.

Verohallituksen matkakulupäätöksen mukaan matkakuluvähennyksen määrä (vuonna 1999 1,10 mk/km) perustuu tuloverolain 93 §:ään, jonka mukaan vähennyskelpoisia ovat vain työmatkasta aiheutuneet kohtuulliset lisäkustannukset, jotka aiheutuvat kulkuneuvon käytöstä asunnon ja työpaikan välisiin matkoihin. Oman auton käytöstä myönnettävä vähennys on siten pienempi kuin palkansaajien verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärä.

1.3. Työmatkasta aiheutuneet ylimääräiset elantomenot

Vähennys elinkeinotoiminnassa

Yksityisen elinkeinonharjoittajan elantokustannukset eivät ole elinkeinotulosta vähennyskelpoisia menoja. Elinkeinonharjoittaja saa kuitenkin vähentää elinkeinotulosta työmatkasta aiheutuneet lisääntyneet elantokustannukset. Elantokustannusten lisäyksellä tarkoitetaan työmatkasta aiheutuneita ruokailu- ja muita elantokustannuksia siltä osin kuin ne ylittävät tavanomaiset elantokustannukset, jotka elinkeinonharjoittajalla olisi ollut hänen harjoittaessaan elinkeinoaan varsinaisessa toimipaikassaan tai kotonaan. Ylimääräisiin elantokustannuksiin ei lueta elinkeinotoimintaan liittyvästä matkasta aiheutuneita matkustus- eikä majoituskustannuksia.

Ne saa verotuksessa vähentää erikseen. Elantokustannuksen lisäyksestä aiheutuneet todelliset kulut vähennetään myös kirjanpidossa tilikauden tulosta laskettaessa.

Jos työmatkasta aiheutuneista lisääntyneistä kustannuksista ei esitetä selvitystä, kustannukset joudutaan arvioimaan. Tällöin yksityinen elinkeinonharjoittaja saa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 12 kohdan nojalla vähentää määrät, jotka vastaavat arvioituja keskimääräisiä todellisia lisääntyneitä elantokustannuksia ja joista tarkemmin määrätään liikkeen- ja ammatinharjoittajan työmatkasta aiheutuneen elantokustannusten lisäyksen vähentämisestä vuodelta 2000 annetussa Verohallituksen päätöksessä (1358/1999). Vuodelta 2000 toimitettavassa verotuksessa vähennyskelpoisen yrittäjöpäivärahan määrä on yli 6 tuntia kestävältä matkalta 56 markkaa ja yli 10 tuntia kestävältä matkalta 106 markkaa. Jos matka suuntautuu ulkomaille, elantokustannusten lisäyksenä saadaan vähentää määrä, joka vastaa palkansaajan verotuksessa ulkomaan päivärahajon verovapaaksi katsottavaa osaa. Päätöksen antamista on perusteltu käytännön verotustyön yksinkertaistamisella. Todelliset kustannukset ovat kuitenkin aina vähennyskelpoisia, ja ne voidaan vähentää silloinkin, kun ne ylittävät päätöksessä mainitut määrät.

Lisääntyneitä elantokustannuksia koskevan kaavamaisen vähennyksen saa tehdä ainoastaan silloin, kun työmatka on tilapäinen. Jos elinkeinotoimintaa on harjoitettu pysyvästi useammassa toimipaikassa, työmatkoja ei ole pidetty tilapäisinä.

Verotuskäytännössä edellä mainitun verohallituksen päätöksen mukaista kaavamaisesti vähennystä on sovellettu myös maa- ja metsätalouden harjoittajien ja freelance-työntekijöiden (ei työsuhteessa olevat) verotuksessa. Jos työnantaja ei ole maksanut työntekijälle verovapaita kulukorvauksia tilapäisen työmatkan aiheuttamista lisääntyneistä elantokustannuksista, verotuksessa on työntekijällekin myönnetty sama kaavamainen vähennys.

Vähennys maataloudessa

Maatalouden harjoittaja saa vähentää maatalouden tulosta työmatkasta aiheutuneet li-

sääntyneet elantokustannukset. Lähtökohtana on toteutuneiden menojen vähentäminen. Kuten edellä on mainittu, yrittäjäpäivärahan mukaisia arvoja on kuitenkin verotuskäytännössä käytetty työmatkoista syntyneiden lisääntyneiden elantokulujen arvioimisessa muun selvityksen puuttuessa.

Lisääntyneitä elantokustannuksia koskevan vähennyksen saa tehdä ainoastaan silloin, kun työmatka on tilapäinen. Tyypillisiä tällaisia matkoja ovat maatalouden näyttely- ja messumatkat sekä maatalouden tulonhankintaan liittyvät koulutusmatkat.

Maatila ei katsota tilapäiseksi työntekopaikaksi eikä tilapäinen siirtyminen maatilan eri tilusten välillä oikeuta vähennykseen.

Työntekijän verovapaa päiväraha

Kun yhtiö työnantajana maksaa työntekijälleen matkakustannusten korvauksia, ne ovat yhtiön menoa ja verotuksessa vähennyskelpoisia riippumatta siitä, ovatko korvaukset yhtä suuria, suurempia tai pienempiä kuin Verohallituksen kustannuspäätöksessä määrätään. Yhtiön työntekijälleen maksama matkakustannusten korvaus on yhtiölle todellinen meno. Työntekijän verotuksessa työnantajan maksamat matkakustannusten korvaukset ovat tietyin edellytyksin työntekijälle verovapaata tuloa.

Vuonna 2000 työntekijän saaman verovapaan päivärahan enimmäismäärä on Verohallituksen kustannuspäätöksen mukaan työmatkan kestoajasta riippuen joko 157 mk/vrk (kokopäiväraha) tai 71 mk/vrk (osapäiväraha).

Työnantajan maksamat korvaukset, jotka ylittävät päätöksessä määrätty enimmäismäärät, ovat ylittävältä osaltaan työntekijän veronalaista tuloa. Jos korvaus on pienempi kuin työntekijälle aiheutuneet matkakustannukset, työntekijällä on oikeus vähentää todellisten kustannusten ja työntekijälle maksetun korvauksen erotus verotuksessaan luonnollisena vähennyksenä.

Verohallitus vahvistaa työnantajalta työmatkasta saadun verovapaan päivärahan määrän käyttäen perusteena valtion työmarkkinalaitoksen laskemaa matkakustannusten yhteismäärää. Kotimaan päivärahaa määrät-

täessä tästä yhteismäärästä vähennetään säästyneiden elantokustannusten osuutena 15 prosenttia. Menettely on käytännössä johtanut siihen, että verovapaiksi katsottavat kulukorvaukset ovat voineet ylittää todellisten elantokustannusten lisäysten määrät. Todellisten kustannusten määrän ylittävä osa on tosiasiaassa palkansaaajan verovapaata tuloa.

1.4. Järjestämättömien saamisten korot

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 19 §:ään väliaikaisesti lisätyn säännöksen mukaan talletuspankkien ja luottolaitosten veronalaiseksi tuloksi ei lueta verovuosilta 1992—1999 toimitettavissa verotuksissa talletuspankin ja luottolaitoksen kirjanpitoa koskevien säännösten ja niiden perusteella annettujen määräysten nojalla tuloksi kirjaimatta jätettyjä maksamatta olevia korkoja saamisista, joiden pääoma on tilinpäätöshetkellä merkitty järjestämättömäksi.

Rahoitustarkastus on antanut tarkempia määräyksiä järjestämättömien saatavien merkitsemisestä ja niiden korkojen käsittelystä. Saatavaa pidetään Rahoitustarkastuksen ohjeen (Dnro 12/120/98) mukaan järjestämättömänä, kun sen lyhennys tai korko on ollut erääntyneenä ja maksamatta kolme kuukautta. Jos asiakas on maksanut koron, mutta ei lyhennystä, saatavaa ei merkitä järjestämättömäksi, jos asiakas ja luottolaitos ovat kirjallisesti sopineet uudesta maksuaikataulusta.

Ohjeen mukaan kirjanpidossa tilikauden tuotoksi ei saa kirjata maksamatonta korkoa saamisesta, joka on merkitty järjestämättömäksi. Tilikauden aikana korkotuotoiksi kirjatut maksamattomat korot tällaisista saamisista on viimeistään tilinpäätöksessä vähennettävä korkotuotoista.

2. Ehdotetut muutokset

Lisävähennys auton käyttämisestä ja elantokustannusten lisäyksestä

Yrittäjät ovat kokeneet olevansa huonommassa asemassa matkakulujen vähentämisessä kuin palkansaajat. Vertailu on tällöinkin tehty lähinnä tilanteessa, jossa elinkeinonharjoittaja perustaisi osakeyhtiön ja olisi itse yhtiön palveluksessa oleva työntekijä. Palkan-

saajien verotuksessa veroedun saaminen edellyttää kuitenkin, että työnantaja todella maksaa palkansaajalle verovapaata kustannusten korvausta. Käytännössä tämä on ollut edunsaajan omassa harkinnassa, jos palkansaaja on määrävssä asemassa oleva yhtiön osakas. Veroetua muodostuu silloin, kun saatu verovapaa korvaus ylittää matkasta aiheutuneet menot.

Jotta yksityiset elinkeinonharjoittajat saisivat verotuksessa saman edun kuin palkansaajat verovapaana kilometrikorvauksena, ehdotetaan, että liikkeen- ja ammatinharjoittajat saisivat lisävähennyksen siten, että todellisten automenojen ja vähennyksen yhteismäärä nousisi vastaamaan palkansaajien verotuksessa verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärää. Lisävähennyksen liikkeen- ja ammatinharjoittaja saisi yksityisvarallisuutensa kuuluvan auton käytöstä. Liikkeen- ja ammatinharjoittajat saisivat tällöin saman verotuksellisen edun kuin osakeyhtiön osakastyöntekijä silloin, kun osakeyhtiö on maksanut verovapaan enimmäismäärän suuruisen kilometrikorvauksen.

Jos elinkeinonharjoittajan auton käytöstä aiheutuneet todelliset menot olisivat puolestaan suuremmat kuin palkansaajan verovapaan kilometrikorvauksen määrä, verotuksessa olisi vähennyskelpoista todellisten menojen määrä.

Seuraavassa on esitetty esimerkki, joka selvittää vähennyksen myöntämistä:

Varsinaiset automenot ja poisto yhteensä ovat 39 000 markkaa. Autolla on ajettu yhteensä 35 000 km, josta liikeajoa on 14 000 km ja yksityisajoja 21 000 km. Automenot ovat siten keskimäärin 1,11 mk/km. Kun elinkeinotoimintaan liittyvien ajojen osuus 14 000 km kerrotaan keskimääräisillä kuluilla 1,11 mk/km, saadaan ajojen osuudeksi 15 400 markkaa. Koska auto on pääasiassa elinkeinonharjoittajan yksityiskäytössä, se ei kuulu elinkeinotoiminnan varoihin. Verohallituksen vuodelle 2000 määräämän palkansaajan verovapaan kilometrikorvauksen määrä olisi (2,11 mk x 14 000 mk/km) 29 540 markkaa. Elinkeinonharjoittaja saisi lisävähennyksen, jonka suuruus olisi (29 540 mk—15 400 mk) 14 140 markkaa. Yhteensä verotuksessa vähennettävä määrä olisi siten 29 540 markkaa.

Vastaavalla perusteella kuin edellä on ehdotettu lisävähennyksen myöntämistä elinkeinonharjoittajille, ehdotetaan myös maatalouden harjoittajille lisävähennystä siten, että automenojen ja lisävähennyksen yhteismäärä nousisi vastaamaan palkansaajien verotuksessa verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärää.

Kuten edellä on todettu myös liikkeen- ja ammatinharjoittajien sekä maataloudenharjoittajien lisääntyneitä elantokustannuksia varten myönnettävä vähennys on pienempi kuin palkansaajien verovapaan päivärahan enimmäismäärä, sillä vähennyksen perusteena on edellä selostetulla tavalla tehty arvio lisääntyneistä todellisista elantomenoista.

Yrittäjien voidaan vastaavasti katsoa olevan huonommassa asemassa myös päivärahan vähentämisessä kuin palkansaajat. Vertailu on tällöin tehty tilanteessa, jossa elinkeinonharjoittaja perustaisi yhtiön ja olisi itse yhtiön palveluksessa oleva työntekijä. Tästä syystä ehdotetaan liikkeen- ja ammatinharjoittajille sekä maatalouden harjoittajille lisävähennystä työmatkasta aiheutuneiden lisääntyneiden elantokustannusten johdosta siten, että vähennettävä määrä nousisi vastaamaan palkansaajien verotuksessa verovapaan päivärahan enimmäismäärää.

Kirjanpito pidettäisiin kirjanpitolain (1336/1997) periaatteiden mukaisesti, jolloin todelliset menot vähennettäisiin voittoa määriteltäessä. Lisävähennykset olisivat pelkästään veroteknisiä vähennyksiä, joita ei olisi sidottu kirjanpitoon.

Järjestämättömien saamisten korot

Säännös, jonka mukaan järjestämättömien saamisten korkoja ei lueta talletuspankkien ja luottolaitosten veronalaisiksi tuloiksi, on voimassa vain väliaikaisena, koska kysymys liittyy osaltaan luottolaitosten verotusta koskevaan laajempaan asiakokonaisuuteen. Koska tässä yhteydessä ei ole tarkoituksenmukaista tarkastella laajemmin luottolaitosten saamisten menettämiseen liittyviä verokysymyksiä eikä tehdä niitä koskevia uudistusehdotuksia, korkojen tuloksi lukemista koskevan väliaikaisen säännöksen voimassaoloaikaa ehdotetaan jatkettavaksi vuoden 2002 loppuun.

3. Esityksen vaikutukset

Ehdotettujen muutosten verotusta alentava kokonaisvaikutus on valtiovarainministeriössä tehdyn arvion mukaan vuositasolla noin 80 miljoonaa markkaa.

Liikkeen- ja ammatinharjoittajan yksityisvarallisuuteensa kuuluvan auton käytöstä tehtävä lisävähennys pienentää verotuloja arviolta 30 miljoonaa markkaa ja maatalouden harjoittajan lisävähennys arviolta 20 miljoonaa markkaa. Valtion osuus verotulojen vähenemisestä on 25 miljoonaa markkaa, kuntien 20 miljoonaa markkaa, Kansaneläkelaitoksen 3,3 miljoonaa markkaa ja kirkollisveron saajien osuus 1,7 miljoonaa markkaa.

Liikkeen- ja ammatinharjoittajille työmatkasta aiheutuneiden lisääntyneiden elantokustannusten johdosta tehtävä lisävähennys pienentää verotuloja arviolta 20 miljoonaa markkaa ja maatalouden harjoittajan lisävähennys arviolta 8 miljoonaa markkaa. Valtion osuus verotulojen vähenemisestä on 14 miljoonaa markkaa, kuntien 11 miljoonaa markkaa, Kansaneläkelaitoksen 1,9 miljoonaa markkaa ja kirkollisveron saajien osuus alle miljoonaa markkaa.

Rahoitustarkastuksesta saadun tiedon mu-

kaan luottolaitosten järjestämättömien saamisten yhteismäärä vuoden 1999 lopussa on ollut 3 641 miljoonaa markkaa. Järjestämättömien saamisten kanta heinäkuussa 2000 on ollut 3 657 miljoonaa markkaa. Järjestämättömiksi merkittyjen saamisten korkojen määräksi vuodelta 2000 arvioidaan noin 200 miljoonaa markkaa. Luottolaitosten järjestämättömien saamisten korkojen tuloksi lukematta jättäminen merkitsee lähinnä tällaisten korkojen veronalaisuuden lykkääntymistä. Osa koroista jää todennäköisesti kuitenkin saamatta, jolloin vastaava oikaisu tehtäisiin myös verotuksessa. Luottolaitosten järjestämättömiä saamisista koskevalla ehdotuksella ei arvioida näin ollen olevan huomattavaa vaikutusta veron tuottoon.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä. Asiaa valmisteltaessa on kuultu Verohallitusta, Keskuskauppakamaria, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y:tä, Suomen Yrittäjät r.y:tä ja Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliittoa. Esityt kannanotot on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon esitystä laadittaessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1.1. Laki elinkeinotulon verottamisesta

8 §. Pykälän 1 momentin 12 kohta ehdotetaan kumottavaksi. Työmatkasta aiheutuneet lisääntyneet elantomenot voidaan 7 §:n nojalla vähentää todellisten kustannusten perusteella verotuksessa, joten kohta voidaan kumota tarpeettomana. Uudesta lisävähennyksestä säädettäisiin 55 §:ssä.

Pykälän 2 momentin ruotsinkielinen säännös ehdotetaan korjattavaksi. Suomenkielisen 2 momentin säännöksen mukaan eräät henkilö- ja osakeyhtiön osakkaat saavat vähentää momentissa tarkoitettuja eläkevakuutusmaksutuloverolain 96 §:ssä tarkoitettuihin rajoituksiin. Ruotsinkielisessä säännöksessä oleva livför-

säkring-sana ehdotetaan muutettavaksi pensionsförsäkring-sanaksi. Tällöin momentin ruotsinkielinen ja suomenkielinen sanamuoto vastaisivat toisiaan.

19 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi väliaikaisesti uusi 3 momentti, joka olisi voimassa vuoden 2002 loppuun. Momentti vastaa vuoden 1999 loppuun voimassa ollutta säännöstä. Luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (1607/1993) tarkoitettua luottolaitoksen veronalaiseksi tuloksi ei luettaisi verovuosilta 1992—2002 toimitettavissa verotuksissa maksamatta olevia korkoja saamisista, joiden pääoma on merkittävä Rahoitustarkastuksen antaman määräyksen mukaan järjestämättömiksi ja joiden korkoja luottolaitos ei saa Rahoitustarkastuksen määräyksen mukaan kirjata tilinpäätöksessä tuotoksi.

53 §. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että hyödyke kuuluu elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, jos sitä käytetään yksinomaan tai pääasiallisesti elinkeinotoiminnassa. Säännöksen tarkoituksena ei ole muuttaa valitsevaa käytäntöä vaan se olisi nykytilaa selventävä.

Ehdotetun lisävähennyksen johdosta korostuu rajanveto siitä, kuuluuko auto elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. Auton elinkeinotoimintaan liittyvän käytön pääasiallisuus määriteltäisiin autolla ajettujen kilometrien perusteella. Sillä seikalla, kuuluuko hyödyke elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, on merkitystä myös elinkeinotulon pääomatulo-osuutta laskettaessa.

55 §. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan elinkeinonharjoittaja saisi vähentää tulosta elinkeinotoimintaan liittyvästä tilapäisestä matkasta aiheutuneiden todellisten elantokustannusten lisäyksen lisäksi lisävähennyksen, joka olisi palkansaajan verovapaan päivärahan ja elinkeinotoimintaan liittyvästä matkasta aiheutuneiden todellisten, lisääntyneiden elantokustannusten erotuksen suuruisen. Matkasta todella aiheutuneet lisäkustannukset ovat vähennyskelpoisia lain 7 §:ssä tarkoitettuina luonnollisina vähennyksinä.

Jos elinkeinotoimintaan liittyvästä työmatkasta aiheutuneet todelliset elantokustannusten lisäykset olisivat suuremmat kuin palkansaajan verovapaan päivärahan määrä, vähennettäisiin tilapäisestä työmatkasta aiheutuneet todelliset lisäkustannukset elinkeinotoiminnan luonnollisina vähennyksinä.

Säännöksessä ei ole katsottu tarpeelliseksi enää mainita erikseen, että elinkeinonharjoittajan puolison elinkeinotoimintaan liittyvästä matkasta saa tehdä vähennyksen, koska yrittäjäpuolisoihin koskevan tuloverolain 14 §:n mukaan puolisoitten harjoittaessa yhdessä elinkeinotoimintaa heitä molempia pidetään yrittäjinä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan elinkeinonharjoittaja saisi vähentää yksityisvarallisuuteensa kuuluvan auton käytöstä elinkeinotoiminnassa lisävähennyksen. Elinkeinotulosta vähennettävää olisi palkansaajan verovapaan kilometrikorvauksen määrän ja auton käytöstä elinkeinotoiminnassa syntyneiden todellisten kustannusten erotus. Totutuneet menot ovat vähennyskelpoisia

luonnollisina vähennyksinä.

Pykälän 2 momentin mukaan tilapäisellä työmatkalla tarkoitetaan matkaa, jonka elinkeinonharjoittaja tilapäisesti tekee elinkeinotoimintaan liittyen. Työmatkana ei pidettäisi elinkeinonharjoittajan asunnon ja varsinaisen työpaikan välisiä matkoja. Jos elinkeinotoimintaa harjoitettaisiin pysyvästi useassa toimipaikassa, vähennystä ei voitaisi tehdä. Vähennykseen ei olisi oikeutta esimerkiksi lääkärillä, joka harjoittaa säännöllisesti praktiikkaa useassa toimipaikassa. Tilapäisenä työmatkana ei voitaisi pitää sellaista työmatkaa, joka tehdään sillä tavanmukaisella toiminta-alueella, jolla elinkeinotoimintaa harjoitetaan. Ainoastaan tavanmukaisen toiminta-alueen ulkopuolelle tehdyistä matkoista voitaisiin tehdä vähennys.

Verohallituksen kustannuspäätöksessä on selvennäviä määräyksiä muun muassa tilapäisen työmatkan kestoajasta ja ulottuvuudesta.

Pykälän 3 momentin mukaan lisävähennyksen myöntäminen edellyttää ajopäiväkirjaa tai muuta luotettavaa selvitystä autolla ajetuista kilometrimääristä. Ajopäiväkirjasta on käytävä ilmi autolla verovuonna päivittäin ajettu kilometrimäärä. Vähennyksen saamiseksi liikkeen- ja ammatinharjoittajan on esitettävä selvitys matkan ajankohdasta, kestoajasta ja kohteesta sekä sen liittymisestä elinkeinotoimintaan.

1.2. Maatilatalouden tuloverolaki

10 e §. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan maatalouden harjoittaja saisi vähentää tulosta maatalouteen liittyvästä tilapäisestä matkasta aiheutuneiden todellisten elantokustannusten lisäyksen lisäksi lisävähennyksen, joka olisi palkansaajan verovapaan päivärahan ja maatalouteen liittyvästä matkasta aiheutuneiden todellisten, lisääntyneiden elantokustannusten erotuksen suuruisen. Todelliset lisäkustannukset vähennetään maatalouden luonnollisena vähennyksenä. Jos maatalouteen liittyvästä matkasta aiheutuneet todelliset lisäkustannukset olisivat suuremmat kuin palkansaajan verovapaan päivärahan määrä, vähennettäisiin todelliset kustannukset maatalouden luonnollisena vähennyksenä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan maatalouden harjoittaja saisi vastaavalla ta-

valla vähentää yksityistalouden auton käytöstä maataloudessa lisävähennyksen. Maatalouden tulosta vähennettävää olisi palkansaajan verovapaan kilometrikorvauksen määrän ja auton käytöstä maataloudessa syntyneiden todellisten kustannusten erotus.

Auto kuuluu maatalouden tulolähteeseen, jos sitä käytetään yksinomaan tai pääasiallisesti maataloudessa. Auton maatalouteen liittyvän käytön pääasiallisuus määriteltäisiin autolla ajettujen kilometrien perusteella.

Pykälän 3 momentin mukaan lisävähennyksen myöntäminen edellyttää vastaavalla tavalla ajopäiväkirjaa tai muuta luotettavaa selvitystä auton käytöstä vastaavalla tavalla kuin liikkeen- ja ammatinharjoittajilla.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Lakeja sovellettaisiin ensimmäisen kerran verovuodelta 2001 toimitettavassa verotuksessa.

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 19 §:n 3 momentti olisi voimassa vuoden 2002 loppuun ja säännöstä sovellettaisiin jo vuodelta 2000 toimitettavassa verotuksessa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan elinkeinotulon verottamisesta 24 päivänä kesäkuuta 1968 annetun lain (360/1968) 8 §:n 1 momentin 12 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1339/1989,

muutetaan 8 §:n 2 momentin ruotsinkielinen sanamuoto, sellaisena kuin se on laissa 1109/1996, sekä

lisätään 19 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 859/1981 ja 1539/1992, väliaikaisesti uusi 3 momentti, 53 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1539/1992, uusi 2 momentti ja lakiin siitä lailla 1038/1985 kumotun 55 §:n tilalle uusi 55 § seuraavasti:

19 §

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (1607/1993) tarkoitetun luottolaitoksen veronalaiseksi tuloksi ei lueta verovuosilta 2000—2002 toimitettavissa verotuksissa maksamatta olevia korkoja saamisista, joiden pääoma on merkittävä rahoitustarkastuksen antaman määräyksen mukaan järjestämättömiksi ja joiden korkoja luottolaitos ei saa rahoitustarkastuksen määräyksen mukaan kirjata tilinpäätöksessä tuotoksi.

53 §

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös muuta hyödykettä kuin kiinteistöä, jota käytetään yksinomaan tai pääasiallisesti elinkeinotoiminnassa.

55 §

Yksityinen liikkeen- ja ammatinharjoittaja saa sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, vähentää:

1) verohallituksen tuloverolain 73 §:n 2 momentin nojalla vahvistaman työmatkasta saadun verovapaan päivärahan enimmäismäärän ja työmatkasta aiheutuneiden lisäantenneiden elantokustannuksen erotuksen; ja

2) verohallituksen edellä mainitussa päätöksessä vahvistaman verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärän ja liikkeen- ja ammatinharjoittajan yksityisiin varoihinsa kuuluvalla autolla tekemästä elinkeinotoimintaan liittyvästä matkasta aiheutuneiden menojen erotuksen.

Työmatkalla 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetaan matkaa, jonka liikkeen- ja ammatinharjoittaja tilapäisesti tekee elinkeinotoimintaan liittyvänä tavanmukaisen toiminta-alueensa ulkopuolelle. Vähennyksen tekemisessä noudatetaan soveltuvin osin verohallituksen tuloverolain 73 §:n 2 momentin nojalla antaman päätöksen perusteita.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa säädetyn vähennyksen myöntäminen edellyttää ajopäiväkirjaa tai muuta luotettavaa selvitystä auton käytöstä ja elinkeinotoimintaan liittyvistä matkoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä tammi-kuuta 2001. Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2001 toimitettavassa verotuksessa.

Lain 19 §:n 3 momentti on voimassa vuoden 2002 loppuun, ja sitä sovelletaan jo vuodelta 2000 toimitettavassa verotuksessa.

2.

Laki**maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 15 päivänä joulukuuta 1967 annettuun maatilatalouden tuloverolakiin (543/1967)
uusi 10 e § seuraavasti:

Maatalouden puhdas tulo

10 e §

Maatalouden harjoittaja saa sen lisäksi, mitä 6 §:ssä säädetään, vähentää:

1) verohallituksen tuloverolain 73 §:n 2 momentin nojalla vahvistaman työmatkasta saadun verovapaan päivärahan enimmäismäärän ja työmatkasta aiheutuneiden lisäntyneiden elantokustannuksen erotuksen; ja

2) verohallituksen edellä mainitussa päätöksessä vahvistaman verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärän ja maatalouden harjoittajan yksityisiin varoihinsa kuuluvalla autolla tekemästä maatalouteen liittyvästä matkasta aiheutuneiden menojen erotuksen.

Työmatkalla 1 momentin 1 kohdassa tar-

koitetaan matkaa, jonka maatalouden harjoittaja tilapäisesti tekee maatalouteen liittyvänä tavanmukaisen toiminta-alueensa ulkopuolelle. Vähennyksen tekemisessä noudatetaan soveltuvin osin verohallituksen tuloverolain 73 §:n 2 momentin nojalla antaman päätöksen perusteita.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa säädetyn vähennyksen myöntäminen edellyttää ajo-päiväkirjaa tai muuta luotettavaa selvitystä auton käytöstä ja maatalouteen liittyvistä matkoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä tammi-kuuta 2001. Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2001 toimitettavassa verotuksessa.

Helsingissä 27 päivänä lokakuuta 2000

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Sauli Niinistö*

Liite
Rinnakkaistekstit

1.

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan elinkeinotulon verottamisesta 24 päivänä kesäkuuta 1968 annetun lain (360/1968) 8 §:n 1 momentin 12 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1339/1989,
muutetaan 8 §:n 2 momentin ruotsinkielinen sanamuoto, sellaisena kuin se on laissa 1109/1996, sekä
lisätään 19 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 859/1981 ja 1539/1992, väliaikaisesti uusi 3 momentti, 53 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1539/1992, uusi 2 momentti ja lakiin siitä lailla 1038/1985 kumotun 55 §:n tilalle uusi 55 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §
 Edellä 7 §:ssä tarkoitettuja vähennyskel-
 poisia menoja ovat muun ohessa:

*verovelvollisen ja hänen puolisonsa elin-
 keino toimintaan liittyvästä työmatkasta ai-
 heutunut elantokustannusten lisäys sen mu-
 kaan kuin verohallitus tarkemmin määrää,*

8 §
 Edellä 7 §:ssä tarkoitettuja vähennyskel-
 poisia menoja ovat muun ohessa:

 (12 kohta kumotaan)

19 §

*Sen estämättä, mitä 1 momentissa sääde-
 tään, luottolaitostoiminnasta annetussa lais-
 sa (1607/1993) tarkoitetun luottolaitoksen
 veronalaiseksi tuloksi ei lueta verovuosilta
 2000—2002 toimitettavissa verotuksissa
 maksamatta olevia korkoja saamisista, joi-
 den pääoma on merkittävä rahoitustarkas-
 tuksen antaman määräyksen mukaan järjes-
 tämättömiksi ja joiden korkoja luottolaitos
 ei saa rahoitustarkastuksen määräyksen
 mukaan kirjata tilinpäätöksessä tuotoksi.*

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös muuta hyödykettä kuin kiinteistöä, jota käytetään yksinomaan tai pääasiallisesti elinkeinotoiminnassa.

55 §

Yksityinen liikkeen- ja ammatinharjoittaja saa sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, vähentää:

1) verohallituksen tuloverolain 73 §:n 2 momentin nojalla vahvistaman työmatkasta saadun verovapaan päivärahan enimmäismäärän ja työmatkasta aiheutuneiden lisäantuneiden elantokustannuksen erotuksen; ja

2) verohallituksen edellä mainitussa päätöksessä vahvistaman verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärän ja liikkeen- ja ammatinharjoittajan yksityisiin varoihinsa kuuluvalla autolla tekemästä elinkeinotoimintaan liittyvästä matkasta aiheutuneiden menojen erotuksen.

Työmatkalla 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetaan matkaa, jonka liikkeen- ja ammatinharjoittaja tilapäisesti tekee elinkeinotoimintaan liittyvänä tavanmukaisen toiminta-alueensa ulkopuolelle. Vähennyksen tekemisessä noudatetaan soveltuvin osin verohallituksen tuloverolain 73 §:n 2 momentin nojalla antaman päätöksen perusteita.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa säädetyn vähennyksen myöntäminen edellyttää ajopäiväkirjaa tai muuta luotettavaa selvitystä auton käytöstä ja elinkeinotoimintaan liittyvistä matkoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä tammikuuta 2001. Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2001 toimitettavassa verotuksessa.

Lain 19 §:n 3 momentti on voimassa vuoden 2002 loppuun, ja sitä sovelletaan jo vuodelta 2000 toimitettavassa verotuksessa.

2.

Laki**maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 15 päivänä joulukuuta 1967 annettuun maatilatalouden tuloverolakiin (543/1967)
uusi 10 e § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Maatalouden puhdas tulo**10 e §*

Maatalouden harjoittaja saa sen lisäksi, mitä 6 §:ssä säädetään, vähentää:

1) verohallituksen tuloverolain 73 §:n 2 momentin nojalla vahvistaman työmatkasta saadun verovapaan päivärahan enimmäismäärän ja työmatkasta aiheutuneiden lisääntyneiden elantokustannuksen erotuksen; ja

2) verohallituksen edellä mainitussa päätöksessä vahvistaman verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärän ja maatalouden harjoittajan yksityisiin varoihinsa kuuluvalla autolla tekemästä maatalouteen liittyvästä matkasta aiheutuneiden menojen erotuksen.

Työmatkalla 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetaan matkaa, jonka maatalouden harjoittaja tilapäisesti tekee maatalouteen liittyvänä tavanmukaisen toiminta-alueensa ulkopuolelle. Vähennyksen tekemisessä noudatetaan soveltuvin osin verohallituksen tuloverolain 73 §:n 2 momentin nojalla antaman päätöksen perusteita.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa säädetyn vähennyksen myöntäminen edellyttää ajopäiväkirjaa tai muuta luotettavaa selvitystä auton käytöstä ja maatalouteen liittyvistä matkoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä tammikuuta 2001. Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2001 toimitettavassa verotuksessa.
